I

(Rezoluții, recomandări și avize)

REZOLUȚII

COMITETUL ECONOMIC ŞI SOCIAL EUROPEAN

A 577-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN, 22.3.2023-23.3.2023

Rezoluția Comitetului Economic și Social European – „Uniți pentru democrație”

(2023/C 184/01)

Raportori: **Stefano MALLIA (MT-I)**
Oliver RÖPKE (AT-II)
Séamus BOLAND (IE-III)

Temei juridic	Articolul 50 din Regulamentul de procedură
Data adoptării în sesiunea plenară	23.3.2023
Sesiunea plenară nr.	577
Rezultatul votului	
(voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	181/0/5

Redresarea în urma pandemiei, valorile democratice, spațiul civil, libertatea mass-mediei, diversitatea și democrația liberală sunt tot atâtea elemente supuse presiunii de ambele părți ale frontierelor UE și care s-au deteriorat de la începutul războiului pe solul european: mai puțin de 50 % din populația lumii trăiește într-un sistem democratic.

În contextul în care lumea continuă să fie martoră a războiului atroce din Ucraina și a consecințelor sale devastatoare pe plan umanitar, social și economic, CESE lansează un apel la consolidarea democrației și a valorilor democratice.

Mobilizarea extraordinară a organizațiilor societății civile din Uniunea Europeană, care oferă asistență umanitară, logistică și medicală populației ucrainene, a demonstrat, de asemenea, importanța unei societăți civile bine conectate, eficace și dinamice. Dincolo de Ucraina, asistăm, de asemenea, la apariția unor mișcări locale care luptă pentru democrație în Iran, Belarus și Moldova. Consolidarea acestora înseamnă consolidarea democrațiilor.

În prezent, este mai important ca niciodată să investim pentru a consolida reziliența democrațiilor și capacitatea lor de a proteja drepturile noastre fundamentale, de a construi pace și stabilitate pe termen lung și, în cele din urmă, de a asigura prosperitate pentru toți.

Nu există nicio îndoială că ar trebui să inițiem un proces de reflecție comună cu privire la noi abordări pentru consolidarea structurilor democrației participative. O societate civilă puternică, independentă și diversificată este mai importantă ca niciodată; acesteia îi revine un rol esențial în garantarea unei cetățenii active și a unei democrații reziliente în măsură să protejeze statul de drept, drepturile fundamentale, libertatea de exprimare și integritatea modului nostru de viață democratic. Democrația în UE este legată în mod intrinsec și irevocabil de noțiunile de egalitate, justiție, respectarea drepturilor omului și nediscriminare, astfel cum se prevede la articolul 2 din TUE.

În aceste vremuri de schimbări și provocări complexe, democrația deliberativă/participativă poate face parte dintr-o viziune mai amplă a schimbării sistemice care se impune. Numeroase exemple arată că, dacă sunt puse în aplicare în mod eficace, acestea le pot permite factorilor de decizie să ia decizii dificile cu privire la problemele de politică publică cele mai complexe și pot spori, totodată, încrederea între cetățeni și guverne. Condiția prealabilă este să se garanteze că se ține seama de diversitatea opiniilor și de dreptul cetățenilor de a le exprima în mod liber. Cu toate acestea, democrația participativă nu este un panaceu. Societățile democratice se confruntă cu numeroase provocări care necesită metode diferite de participare. Prin urmare, guvernanța democratică necesită utilizarea de mecanisme diferite în scopuri diferite, pentru a valorifica punctele forte și punctele slabe ale fiecăruia dintre ele.

Trebuie să căutăm împreună un nou echilibru între democrația reprezentativă, democrația participativă și democrația directă.

Concluziile Conferinței privind viitorul Europei (CoFoE) privind democrația europeană din 9 mai 2022, în special propunerile 36 și 39, **stabilesc obiectivele de creștere a participării cetățenilor și de consolidare a structurilor democrației participative și acțiunilor deliberative**. Având în vedere rezultatele Conferinței privind viitorul Europei și rolul important pe care îl joacă deja Comitetul Economic și Social European (CESE), acesta ar dori să prezinte diverse opțiuni care ar putea oferi un model pentru reforme instituționale care să servească cel mai bine obiectivelor sale.

În acest context și pe baza concluziilor inițiativei „Zilele societății civile” – ediția 2023, Comitetul Economic și Social European (CESE):

1. solicită punerea în aplicare efectivă a articolului 11 din TUE, și anume a unei **strategii europene privind societatea civilă** și a unui statut european al asociațiilor, pentru a conecta diferitele elemente constitutive ale unui spațiu cu adevărat stimulativ și incluziv, cu scopul de a reînnoi angajamentul și de a pune în aplicare un dialog civil structurat între toate instituțiile UE, inclusiv prin invitarea societății civile organizate la summituri sociale și conferințe la nivel înalt, în special. Dacă se dorește o implicare mai semnificativă și mai amplă a sectorului societății civile, resursele sunt, de asemenea, importante. Sunt necesare oportunități de finanțare mai bune și cadre de politică echitabile și transparente pentru organizațiile societății civile, inclusiv protecția transfrontalieră, pentru a consolida capacitatea și reziliența tuturor acestor organizații, inclusiv a organizațiilor de tineret, a sectorului economiei sociale și a celui al voluntariatului, precum și accesul la resurse flexibile și durabile, fie ele private sau publice;

2. subliniază necesitatea de a consolida rolul-cheie al societății civile organizate și al partenerilor sociali în sprijinirea democrației deliberative, completând democrația reprezentativă, pentru a consolida în continuare dialogul civil în toate statele membre și la nivelul UE. Forța și puterea democrațiilor europene se bazează pe o cooperare solidă și la scară largă între UE și statele sale membre, care trebuie să contribuie la consolidarea capacității organizațiilor societății civile, întrucât organizațiile societății civile independente sunt „gardieni ai binelui comun”, jucând un rol esențial în identificarea soluțiilor durabile, promovarea inovațiilor societale și consolidarea încrederii reciproce în cadrul societăților. Organizațiile societății civile contribuie, de asemenea, la identificarea proceselor, la oferirea de expertiză pentru a spori diversitatea dezbaterilor și la facilitarea democrației participative, astfel cum se prevede în tratate;

3. solicită o abordare holistică și bazată pe cooperare în ceea ce privește educația și formarea, pentru a face față provocărilor actuale. O politică europeană în materie de competențe ar trebui concepută în colaborare cu organizațiile societății civile și cu partenerii sociali, care dispun de capital politic, de cunoștințe concrete și o înțelegere a nevoilor și deficiențelor actuale; în acest context, solicită ca anul 2025 să fie desemnat Anul european al voluntariatului, deoarece acestui sector îi revine un rol esențial în dezvoltarea competențelor informale;

4. subliniază că competențele transversale reprezintă adevărata coloană vertebrală a unei democrații participative și deliberative: cooperarea, gândirea critică, soluționarea problemelor, gestionarea democratică și colectivă, soluționarea conflictelor, educația civică și educația în domeniul mass-mediei. Aceste competențe sunt esențiale pentru combaterea tendințelor antidemocratice, promovarea valorilor europene și depășirea decalajelor socioeconomice și politice actuale, permițând în același timp organizațiilor societății civile și partenerilor sociali să elaboreze în comun politici prin mijloace consultative sau participative pentru a realiza obiectivele de responsabilitate, transparență și cetățenie activă;

5. se angajează să contribuie la dezvoltarea în continuare a unor instrumente menite să consolideze democrația participativă și deliberativă, cum ar fi Inițiativa cetățenească europeană și consultările publice online ale UE, care trebuie să fie pe deplin accesibile și comunicate publicului larg;

6. subliniază importanța alegerilor europene din 2024 și a rolului esențial al organizațiilor societății civile în încurajarea participării alegătorilor și a sentimentului proeuropean, precum și în combaterea absenteismului și a dezinformării. CESE solicită familiilor politice europene să sublinieze, în manifestele lor electorale, rolul organizațiilor societății civile în consolidarea vieții democratice;

7. își reiterează disponibilitatea, împreună cu organizațiile societății civile în sens mai larg și cu instituțiile UE, de a juca un rol de mediator pentru a dezbate proiectul european cu cetățenii, fără a se limita la cei deja convinși, și de a se adresa acestora în comunitățile, teritoriile, orașele și satele lor. Prin urmare, este esențial să se creeze posibilități de participare la dezbaterile publice și să se promoveze o cultură a participării la toate nivelurile;

8. Comisia ar trebui să prevadă, în organigrama sa, desemnarea unor persoane responsabile cu dialogul civil și ar trebui să încurajeze statele membre să consolideze structurile de dialog civil, sprijinind crearea unor astfel de structuri acolo unde ele nu există încă, prin mobilizarea de fonduri europene. Această inițiativă ar crește gradul de sensibilizare a opiniei publice și ar îmbunătăți calitatea dialogului civil, ajutând astfel Comisia și statele membre să înțeleagă mai bine beneficiile pe care un dialog civil eficace le poate aduce procesului de elaborare a politicilor. În plus, dialogul civil ar fi consolidat prin activități de cercetare și monitorizare, care să conducă la identificarea și schimbul de bune practici;

9. subliniază, în acest sens, că implicarea tinerilor și a organizațiilor de tineret este deosebit de importantă pentru a mobiliza persoanele care votează pentru prima dată și tinerii alegători. Pentru a obține o reprezentativitate deplină, este necesar să se sprijine soluții care să permită o implicare largă și să promoveze egalitatea de șanse în această privință. Este necesar să se ajungă la persoanele care se află cel mai departe de centrele decizionale și să se inițieze discuții cu acestea. O mai mare participare la nivel local pare a fi o necesitate;

10. invită, totodată, Parlamentul European, Consiliul European și statele membre să modifice de urgență Actul electoral din 1976, pentru a clarifica principiile caracterului universal, direct și secret al alegerilor. Acest lucru ar permite punerea în aplicare a standardelor în întreaga UE, garantând astfel dreptul de vot al persoanelor cu handicap.

Pe baza recomandărilor de mai sus și a Conferinței privind viitorul Europei, CESE:

11. consideră că protocolul de cooperare cu Comisia Europeană recent semnat (la 27 octombrie 2022) reprezintă un angajament politic reînnoit de a contribui la agenda politică europeană și la principalul scop, obiectivele [1] și aspirațiile Europei, și anume realizarea unei Uniuni Europene competitive, prospere din punct de vedere economic, favorabile incluziunii sociale și durabile din punctul de vedere al mediului, asigurând în același timp că tranziția către neutralitatea climatică, digitalizare și schimbări demografice este echitabilă și justă din punct de vedere social, și asigurând succesul Pactului verde european și al deceniului digital 2030 pentru toți europenii. Uniunea Europeană trebuie, de asemenea, să fie ghidată de Pilonul european al drepturilor sociale și de o agendă privind competitivitatea, foaia de parcurs politică care garantează că nimeni nu este lăsat în urmă;

12. este pregătit – și, acum mai mult ca niciodată, are legitimitatea – să acționeze ca o platformă esențială pentru participarea cetățenilor și a societății civile organizate, inclusiv a viitoarelor grupuri de dezbatere ale cetățenilor. Rolul unei astfel de platforme ar fi acela de a multiplica efectul consultărilor în curs cu cetățenii organizate de Comisia Europeană și de alte instituții și, de asemenea, de a colecta în mod sistematic feedback de la societatea civilă organizată europeană cu privire la toate prioritățile și politicile majore ale agendei politice europene. Acest lucru va contribui la consolidarea încrederii publicului în proiectul și instituțiile UE, oferindu-le cetățenilor un rol efectiv în procesul decizional public. CESE ar urma să joace rolul de gazdă care să ghideze, să supravegheze, să conceapă, să organizeze, să desfășoare și să faciliteze procesele deliberative, cu ajutorul unor experți externi și al unor reprezentanți ai organizațiilor societății civile. Această ofertă se bazează, în special, pe raportul final al Conferinței privind viitorul Europei din 9 mai 2022, care solicită în mod explicit „întări[rea] rolul[ui] instituțional al Comitetului și […] capacita[rea] [sa] în calitate de facilitator și garant al activităților de democrație participativă, cum ar fi dialogul structurat cu organizațiile societății civile și grupurile de dezbatere ale cetățenilor”. În acest context, recomandările formulate în avizele din proprie inițiativă ale CESE și în avizele exploratorii solicitate de Comisie ar trebui revizuite prin evaluări ale politicilor UE, după caz;

13. consideră că grupurile de dezbatere ale cetățenilor și consultările organizațiilor societății civile s-ar putea concentra pe stabilirea de priorități, cum ar fi pregătirea programului de lucru al Comisiei, sau ar putea fi legate de ciclul de viață al principalelor priorități legislative. Contribuția cetățenilor ar putea fi cea mai utilă în etapa prelegislativă, pentru a delibera și a formula recomandări înaintea anumitor propuneri (legislative) importante. În acest scop, consultările grupurilor de dezbatere ale cetățenilor și ale organizațiilor societății civile ar putea avea loc pe baza unei foi de parcurs și a unui calendar anuale, stabilite de CESE în cooperare cu instituțiile europene. Aceasta ar putea include solicitări specifice din partea Comisiei Europene, a Parlamentului European, a Consiliului Uniunii Europene sau a CESE însuși, din proprie inițiativă sau la inițiativa organizației sale partenere, Comitetul European al Regiunilor;

14. reafirmă că ciclul de activitate ar putea începe odată cu discursul privind starea Uniunii și cu declarația de intenție, în perspectiva programului de lucru anual al Comisiei Europene pentru anul următor. Consultările ar avea loc în prima jumătate a anului următor;

---

[1] Articolele 2 și 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană.

15. ca o completare a instrumentelor de consolidare a statului de drept, va continua să propună altor instituții ale UE instituirea unui forum anual al UE privind drepturile fundamentale, drepturile omului și statul de drept. Acest forum va îmbunătăți monitorizarea, permițându-le factorilor de decizie ai UE să primească alerte timpurii din partea societății civile organizate și a organizațiilor locale din toate statele membre ale UE cu privire la punerea în aplicare deplină și transparentă a articolului 2 din TUE. În plus, Comitetul solicită Comisiei Europene să includă un capitol privind societatea civilă în viitoarea revizuire a Planului de acțiune pentru democrația europeană. CESE va juca, de asemenea, un rol important în monitorizarea proceselor de aderare a țărilor candidate și va facilita o dezbatere constructivă cu părțile implicate, pentru a garanta respectarea valorilor europene, inclusiv a celor care privesc minoritățile naționale și etnice;

16. va lansa o săptămână europeană a societății civile, pentru a consolida rolul său de Casă a societății civile europene și pentru a extinde sfera de acțiune a inițiativelor sale emblematice, cum ar fi Zilele societății civile, Ziua inițiativei cetățenești europene, manifestarea „Europa ta, părerea ta! (*Your Europe, Your Say!* – YEYS) și Premiul CESE pentru societatea civilă. Această inițiativă va aduce laolaltă actori-cheie din cadrul organizațiilor europene și naționale ale societății civile și va oferi un forum de dialog pe teme de interes pentru actorii societății civile la nivel european. CESE va încerca să consolideze activitatea la nivel local pentru a se adresa cât mai mult posibil celor care au posibilități limitate de a participa la dezbaterile pe teme europene și pentru a se asigura că vocile lor sunt luate în considerare în procesele decizionale.

Bruxelles, 23 martie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG